

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaia vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, sredo 15. maja 1940

Cena posamezni številki din 150

Koncentracija narodnih sil

Poročila s fronte pravijo, da se je začela v Belgiji največja in najbolj krvava bitka, kar jih pozna svetovna zgodovina. A niti ta bitka najbrže še ni višek vseh dogodkov, ki jih bo dala sedanja vojna in verjetno je, da bomo doživeli še marsikatero presenečenje, preden bo končana sedanja vojna. Politična napetost še vedno ni doživela svojega viška. Zato tudi vidimo, da vsi narodi še naprej stopnjujejo svoja prizadevanja, da bodo čim bolj pripravljeni, kadar bo bila odločilna ura sedanje gigantske borbe. Narod, ki ne bo ob tej uri zbral vseh svojih sil, narod, ki ne bo mogel v najbolj usodnem trenutku vreči na tehtnico vso težo svoje udarne in obrambne potence, ta narod bo za stoletja ali pa celo za vedno občutil posledice svoje premale pripravljenosti.

Naš narod nima namena, da bi kakor koli posegel v sedanjo vojno. Naš narod ima le eno željo, da bi mogel v miru nadaljevati svoje delo in ohraniti sebi svojo samostojnost, svobodo in neodvisnost. Dogodki zadnjih dni pa so dokazali, da samo volja po ohranitvi miru ne zadostuje. Treba je imeti tudi moč, da se ta volja uveljavi. Kajti prišli smo v čase, ko velja samo argument sile. Nič ne pomaga zgrajati se nad tem dejstvom, kajti razmere so danes takšne, da velja vsak narod le toliko, kolikor se ceni njegova sila. Zato more ohraniti svojo nevtralnost samo narod, ki izžareva takšno silo, da se vsakdo dvakrat premisli, preden začne boj s tem narodom. Takšna je neolepšana resnica in gorje narodu, ki te resnice noče videti.

Bilo bi napačno, če bi dejali, da vodilni ljudje pri nas te resnice ne bi spoznali. Pod njenim vplivom smo že doživeli pomembne dogodke, ki smo jih celih 20 let zaman pričakovali. Tako smo doživeli s sporazumom rešitev najbolj perečega notranje-političnega vprašanja. S sklenitvijo trgovinske pogodbe in drugih pogodb s Sovjetsko Rusijo pa smo likvidirali tudi drugo važno vprašanje in bistveno zboljšali svojo pozicijo, ker smo si odprli zvezo na vzhod.

A niti to še ne zadostuje. Svojo pripravljenost za največjo preizkušnjo, če bi ta prišla, moramo še mnogo bolj povečati. Izvršiti moramo tudi najtežje delo, da v prostovoljni disciplini zberemo vse glavne sile naroda, da bo vsak naš človek na svojem določenem mestu in da bo ves narod ena sama falanga proti vsakemu tujemu napadu. Koncentracija vseh narodnih sil zaradi čim najbolj učinkovite obrambe narodne neodvisnosti je danes prva in odločilna naloga, kateri se morajo podrediti vsi drugi interesi.

Ta koncentracija narodnih sil pa seveda ne sme biti v tem, da bi se po vsakem pravilnem ali nepravilnem ključu razdeljevali med posamezne stranke resori, temveč mora biti koncentracija le možnost za vsakogar, da z vsemi silami sodeluje. Zato mora biti prva naloga pravilno izvedene koncentracije, da po vsej državi zavladajo absolutno zaupanje v vse osebnosti, ki obvladujejo našo politiko. Vse državljane mora združiti v eno celoto popolno zaupanje do vodstva našega javnega življenja.

Druga velika naloga koncentracije narodnih sil pa je v tem, da absolutno vsak državljani sodeluje v boju za ohranitev naše samostojnosti, neodvisnosti in svobode. Nobene strankarske ali druge razlike ne smejo ovirati tega sodelovanja, pa naj bi bile te razlike še tako velike.

Koncentracija narodnih sil mora

dati vsemu narodu resnost, odločnost in požrtvovalnost, da v popolni discipliniranosti izvaja vse, kar more povečati obrambno sposobnost naroda in države. Koncentracija narodnih sil mora biti tako učinkovita, da bo vsa država podobna oboroženemu taboru, da se napad na ta tabor ne more prav nikomur izplačati. Samo na

ta način se more v današnjih časih obvarovati nevtralnost države.

Dogodki se razvijajo z neverjetno naglico, zato se mora tudi koncentracija narodnih sil izvesti naglo. Nič se ne sme več čakati, da ne pade na vse nas težka odgovornost in neoprostljiva krivda, da smo v velikih časih bili ljudje malega mišljenja.

Premalo preudarijena določba

Nagrade za ovaialce v boju proti draginji

V »Trgovskem listu« smo že dostikrat navedli vzroke, zakaj boj proti draginji ni pri nas rodil pravega uspeha. Predvsem je bil ta boj že v sami osnovi napačno zamišljen. Kajti nikakor ni mogoče zajeziiti draginje, če se smejo cene agrarnim proizvodom, to je živilom svobodno zviševati. Ta napaka pa se je pri nas storila in se kljub vsem opozorilom ni popravila, kar je moralo imeti nujno za posledico, da je podražitev živil podražila vse življenje.

Druga osnovna napaka je bila, da se ni draginja zgrabila pri viru, da se niso prijelili oni, ki so glavni povzročitelji dviganja cen, t. j. karteli. Naši protidraginjski ukrepi te resnice niso videli, temveč so bili izdelani v napačni domnevi, da detajlisti povzročajo draginjo. To seveda ni res in zato tudi protidraginjski ukrepi niso mogli imeti uspeha.

Draginjo povzroča nadalje pomanjkanje blaga. Če hoče kdo odpraviti draginjo, mora spraviti na trg čim več blaga. Na vse zadnje se je z dovolitvijo carine prostega uvoza koruze, vendarle nastopilo proti pretirano visokim koruznim cenam na ta učinkovit način. Ni se pa poskrbelo, da bi si tudi trgovina mogla nabaviti več blaga in da bi večje zaloge blaga pritisnile na cene.

Tudi vedno večja javna breme na povzročajo dvig draginje, prav tako pa tudi vedno večji obtok bankovcev. Vzroki draginje so torej znani in zato tudi ni nobena skrivnost, kako se more uspešno nastopiti proti draginji. Le v najmanjši meri pa so krivi draginje navijalci cen, kajti kadar je blaga zadosti na trgu navijalci cen uže ne konkurenca. To so potrdile tudi izkušnje s protidraginjskimi odbori. V Sloveniji so bili silno redki primeri, da je bil kateri trgovec kaznovan po protidraginjski uredbi in še tisti redki, ki so bili kaznovani, so bili večinoma kaznovani zato, ker niso imeli označenih cen.

S tem je bilo dokazano, da naši trgovci niso nobeni navijalci cen, temveč solidni in pošteni trgovci, ki ne iščejo več dobička, kakor jim po zakonu in trgovskih običajih gre. Še manj pa spadajo naši trgovci med ljudi, ki bi hoteli na nedopusten način izkoriščati splošno bedo ljudstva.

Vse to so objektivne činjenice, ki jih je pokazalo praktično izvajanje protidraginjske uredbe. Res je nadalje, da je praksa dokazala, da so bili pri nas vsi protidraginjski ukrepi neučinkoviti, ker zaradi njih se draginja dejansko ni znižala. Če pa se ta neuspeh protidraginjske uredbe ugotovi, potem je treba tudi objektivno priznati vzroke neuspeha. Te vzroke smo tudi uvodoma navedli in za-

to je treba najprej te vzroke odpraviti, če se hoče, da se bo draginja zmanjšala. Samo to je pravilno postopanje.

Nobenega uspeha pa ne more biti, če bi se trmoglavo vztrajalo na onih napačnih osnovah, na katerih so zgrajeni naši protidraginjski ukrepi, da se namreč hoče krivda za vso draginjo naprtiti na trgovce, čeprav je izkušnja dokazala, da nimajo te krivde. Kakor pa vse kaže, nekateri se kar ne morejo rešiti teh napačnih osnov in tako je izšla v »Službenih novinah« z dne 9. maja uredba o nadzorstvu nad izvrševanjem protidraginjske uredbe. Po tej uredbi se uvažajo 10 do 25% nagrade onim, ki bi prijavili prekrške po protidraginjski uredbi, javnim organom pa se pod grožnjo disciplinskega postopka odreja, da morajo nadzorovati in ovajati po protidraginjski uredbi.

Moramo reči odkrito, da so ti predpisi silno malo preudarijeni.

Črna kronika

Društvo industrijscev in veletrgovcev v Ljubljani je izdalo okrožnico o otvorenih in končanih konkurzi in prisilnih poravnava izve konkurza za čas od 1. do 15. aprila 1940.

RAZGLASENI KONKURZI:

Banovina Hrvatska:

Rožić Franjo, Križ, srez Čazma. Szabo Ivan, Djakovo.

Vrbaska banovina:

Drakulić Rade, Bos, Petrovac.

Drinska banovina:

Mikić Dušan, Valjevo.

RAZGLASENE PRISILNE PORAVNAVE:

Banovina Hrvatska:

Budimir Braća, Kostajnica. Heger Leon, Velika Gorica.

Kastl Braća, Zagreb. Leikauf Juraj, last. Bela Leikauf, Slav. Požega. Montiljo Haim, Zagreb.

Drinska banovina:

»Zatoča« Möhwald Vinko, Tuzla.

Donavska banovina:

Dukoč Stevan, Srbobran. Oluški Milan, Senta. Osvač Petar, Srbobran. Zemurović Ljubomir, Bašaid.

KONČANI KONKURZI:

Banovina Hrvatska:

Engel Djuro, Zagreb. Fertalić Mijo i Marija, Pitomače. Zenko Vjekoslav, Zagreb.

Drinska banovina:

Pavlović Krsta i Bojislav, Šabac.

Donavska banovina:

Biro Imre, Stari Bečej. Blagojević Dragomir, Barajevo. Conkić Dragoljub, Zabalj. Radovanović Vladimir, Misločin.

Moravska banovina:

Burganović Lazar, Dolj. Milano-vac.

Beograd, Zemun, Pančevo:

Hason Šimon, Beograd.

KONČANE PRISILNE PORAVNAVE:

Banovina Hrvatska:

Fuks Lavoslav, Podr. Slatina.

Vrbaska banovina:

Budimir Stanko, Kulen Vakuf.

Donavska banovina:

Feldi Pavle, Subotica.

Rafai Jožef, St. Kanjiža.

Beograd, Zemun, Pančevo:

Lukić Radomir, Beograd.

ODOBRENE PRISILNE PORAVNAVE:

Banovina Hrvatska:

Kohn Aron, Osijek.

Vrbaska banovina:

Dodig Vojislav, Banja Luka.

Timarac Stevo, Srbeć.

Donavska banovina:

Sekicki Djoka, Despot — Sv. Ivan.

Torma Andrija, Mol.

* Podatke za dravsko banovino smo izpustili, ker jih objavljamo sproti. Vse druge podatke, kakor o narokih itd., dobe zainteresirani v tajništvu društva.

Pogodbe s Sovjetsko Rusijo podpisane

Uradna sov. agencija TASS poroča, da je bila 11. maja v Moskvi podpisana med Jugoslavijo in Sovjetsko Unijo pogodba o trgovini in plovbi. Nadalje je bil podpisan dogovor o postavitvi trgovinskega zastopništva Sovjetske Rusije v Jugoslaviji in trgovinskega zastopništva Jugoslavije v Sovjetski Rusiji. Končno je bil podpisan tudi dogovor o načinu plačevanja v letu 1940.

Pogodbe so podpisali za Sovjetsko Rusijo komisar za zunanjo trgovino Mikojan, za Jugoslavijo pa vodja delegacije dr. Milorad Gjorgjević in pomočnik trgovinskega ministra dr. Sava Obradović.

Sovjetsko sporočilo pravi nadalje, da so bila pogajanja zaključena uspešno in v kratkem času

zaradi obojestranskega razumevanja za potrebe ene in druge strani. Jugoslovanski delegaciji se je izkazovala ves čas njenega bivanja v Moskvi prisrčna pažnja.

Po poročilih je določena medsebojna zamenjava blaga za 176 milijonov din letno. Ta vsota pa se more še povečati. Sovjetska Rusija bo uvažala iz Jugoslavije baker, svinec, cink, mast in druge predmete, Jugoslavija pa bo uvažala iz Rusije petrolej, bombaž, nafto, kmetijske stroje in druge stroje.

Jugoslovanska delegacija je že odpotovala iz Moskve v Jugoslavijo.

Uredba o varčevanju z živili

Ministrski svet je na predlog trgovinskega ministra predpisal naslednjo uredbo o varčevanju z živili:

Čl. 1. — Torek in petek se določata za vso državo kot brezmesna dneva. Ob torkih in petkih se prepoveduje prodaja svežega telečjega, svinjskega in govejega mesa.

Restorani, javne kuhinje in drugi gostinski obrati ne smejo postreči ob torkih in petkih svojim gostom z jedili iz telečjega, svinjskega ali govejega mesa.

Čl. 2. — Prodaja zaklanih prašičkov in mesa iz njih ko tudi potrošnja tega mesa v restoranih, javnih kuhinjah in drugih gostinskih obratih v vsej državi, se dovoljuje samo ob četrtek in nedeljah.

Čl. 3. — Prepoveduje se v vsej državi klanje ženskih telet in junic izpod enega leta.

Ravno tako je prepovedano klanje breje živine katere koli vrste.

Čl. 4. — Minister za trgovino in industrijo ter ban banovine Hrvatske bosta v sporazumu s kmetijskim ministrom ter ministrom za soc. politiko in ljudsko zdravje predpisala določbe o mletvi pšenične moke ter omejitvi vrst pšenične moke ter kruha iz te moke, ki se sme dajati v promet.

Čl. 5. — Kdor krši te predpise te uredbe, se kaznuje z zaporom do 30 dni in z denarno globo do 50.000 din.

Te kazni izreka občna upravna oblast prve stopnje.

Nova uredba je stopila v sredo 15. t. m. v veljavo in da je torej v petek 17. maja prvi brezmesni dan v Jugoslaviji.

Nove monopolne pravice bo dobil Prizad

Napoveduje se uredba o nakupu in prodaji volne domačega izvora. Po tej uredbi bo dobil Prizad izključno pravico nabave in prodaje domače volne. Potrebna finančna sredstva za nakupovanje volne bo dalo Prizadu finančno ministrstvo. Načrt nove uredbe so strokovnjaki že odobrili.

Nova uredba pa bo dala Prizadu tudi monopolno pravico za uvoz volne. Uvoženo volno bo nato razdeljeval Prizad industrijskim podjetjem. Baje bo nova uredba tudi določala, da more dobiti tujo volno samo ono domače podjetje, ki more dokazati, da troši 60% domače volne od potrebne količine za proizvodnjo raznih predmetov.

Iz Beograda se nadalje poroča, da se namerava uvesti tudi monopol za uvoz kositra. Monopoliziranje tega uvoza se propagira že od začetka leta. Sedaj pa je postalo to vprašanje znova zelo aktualno, ker bi dobil tudi na uvoz kositra Prizad monopolno pravico. Zato ni izključeno, da bo ta misel v kratkem tudi izvedena.

Vedno nove monopolne pravice Prizadu! Ali vse dosedanje skušnje s Prizadom res nič ne veljajo? Ali pa se je kaj storilo, da bo v bodoče bolje in da bomo obvarovani pred neljubimi presenečenji? Kje so razlogi, da se dajejo Prizadu tako velike pravice?

Naročajte in širite
„Trgovski list“!

Poostren boj proti draginji

Agencija Avala poroča: Po izvršenih preiskavah in ugotavljanju rezultatov ter učinka zakonskih in upravnih ukrepov, ki jih je kr. vlada izdala za zatiranje draginje v korist potrošniških množic, je bilo ugotovljeno na podlagi številnih poročil, da nameni in vladni ukrepi te vrste niso bili povsod pravilno izvajani ali pa jih niso v zadostni meri uveljavljali navzlic jasnim zakonskim predpisi. Pri tej priliki je ministrski odbor pod predsedstvom Dragiša Cvetkovića na konferenci 10. t. m. pregledal vsa ta poročila in dejstva ter sklenil:

1. Nalaga se pravosodnemu ministru, da izda ukaz in navodila sodiščem, da v smislu uredbe z dne 25. februarja 1933 najhitreje in prvenstveno rešujejo prijave po zakonu o zatiranju draginje in da izrečejo po zakonu predvidene kazni brez slehernega odlašanja. Sodišča bodo v vseh teh sklepih predlagala poročila pravosodnemu ministru.

2. Nalaga se ministru notranjih zadev, da izda potrebne ukrepe in navodila upravno-policijskim organom, da bi v smislu prej imenovane uredbe najbolj skrbno in nujno izvrševali vse tam navedene dolžnosti in da po svojem osebnem prevzamejo izvrševanje neposrednega nadzorstva ter da poskrbe za prijavljanje oblasti vsake osebe, ki bi se pregrešila proti odredbam prej navedene uredbe za zatiranje draginje.

3. Zaradi koordinacije in izvedbe stalnega nadzorstva nad vsemi temi posli se bo ustanovil še danes osrednji državni odbor pri predsedstvu ministrskega sveta, ki bo takoj prevzel dejansko vodstvo in nadzorstvo nad striktnim in strogim izvajanjem zakonskih predpisov za zatiranje draginje.

Občni zbor

Združenja pletilcev za dravsko banovino

bo v ponedeljek dne 20. majnika 1940 ob 2. uri popoldne v pritični dverani Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, Beethovnova ulica št 10

s tem dnevnim redom:

1. Nagovor in poročilo predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Poročilo nadzorstva.
5. Proračun za leto 1940.
6. Dovolitev prispevkov za leto 1940.
7. Samostojni predlogi.
8. Slučajnosti.

Ker je verjetno, da ob določeni uri ne bo navzočnih zadostno članov, se bo sklepalo o predmetih dnevnega reda eno uro kasneje, tedaj ob 3. uri popoldne.

Samostojni predlogi se morajo po členu 387. obrtnega zakona predložiti upravi najkasneje tri dni pred obnim zborom.

Udeležba članov je obvezna.

V Ljubljani, dne 4. maja 1940.

Združenje pletilcev za Dravsko banovino v Ljubljani.

Predsednik:

Henrik Franzl l. r.

Tajnik:

Dr. Jos. Hudovernig l. r.

Romunski izvoz lesa

Kakor poroča romunski list »Curentul« se je romunski lesni izvoz v Nemčijo in Madžarsko do neke mere zmanjšal, ker se izvažala les v večjih količinah v dežele Sredozemskega morja, zlasti v Sirijo, Egipt in Palestino. Povpraševanje po lesu je v teh državah zelo veliko, in to zlasti zaradi zavezniške vojske gen. Weyganda, ki potrebuje za gradnjo raznih vojaških objektov zelo mnogo lesa. Tudi povpraševanje po romunskem lesu v Grčiji se je povečalo. Italija je naročila velike količine jelkinih desk, celuloze in jamskega lesa.

Sovjetska industrija

Velikanski napredek v primeri s predvojno Rusijo

Iz »Trgovinskega glasnika« objavljamo naslednji članek o sovjetski industriji, ki ga je napisal Vsevolod Tumin.

V predvojni Rusiji je bila industrija zelo slabo razvita. To se najbolj vidi, če pogledamo, koliko je prišlo na prebivalca premoga in železa, tega »kruha« za stroje, v Rusiji in v tujini. **Potrošnja premoga** je znašala na osebo v Rusiji šestnajstkrat manj kakor v Nemčiji, 23krat manj kakor v Angliji in 24krat manj kakor v Združenih državah Sev. Amerike. Kar se tiče potrošnje železa na osebo je bila v Rusiji osemkrat manjša ko v Angliji, 12krat manjša ko v Nemčiji in 17krat manjša ko v U. S. A. Večina ruske industrijske proizvodnje je bila osredotočena v sredini evropske Rusije, v današnjih oblastih: moskovski, ivanovski, jaroslavski, leningradski in v zapadnem delu oblasti Gorkga. Ta industrija je bila prvenstveno tekstilna industrija.

V ostali Rusiji so bile tovarne redkost. Gospodarska karta Sibiri, srednje Azije in severa je bil prazen papir in ta praznosta je bila pretirana samo z gorskimi venci in strugami rek. Velika ruska bogastva je izkoriščal samo tuji kapital — Francija je topila ruske rude, Amerika je kupovala na Kamčatki vse krzno, Japonska je lovila ribe v Ohotskem morju, Anglija je podirala drevesa v bogatih gozdovih okoli Arhangelska. Leta so potekala, ustvarjali so se novi gospodarski pogoji, nastajala je nova zgodovina in spreminjala se je zemljepisna karta.

Sovjetska zveza je ustvarila novo industrijo in novo gospodarsko karto. Predvsem je bila postavljena pred pristojne činitele naloga bolj pravilne zemljepisne razvrstitve industrijskih podjetij, naloga, ki je bila tudi izvedena, da je mogel eden voditeljev SSSR reči: »Napredek vodi k temu, da postanejo pri nas vsi kraji industrijski kraji v večji ali manjši meri. Čim bolj bo čas potekal, tem bolj bodo postali to.

Samo za časa realizacije prve petletke je industrija srednjeazijskih sovjetskih republik narasla za 277%, ona Urala in zapadne Sibiri pa za 285%.

Razume se, da ta industrializacija dežele izpreminja tudi stari način življenja. Pastirji in lovci postajajo fabrični delavci, Osetinci na Kavkazu tope železno rudo, Baškirji ustanavljajo tovarno za motorje, žene Uzbekistana, ki so zavrgle ferendžo (pajčolan), delajo v novih tekstilnih podjetjih.

Sovjetska industrija je predvsem stremela za razvojem težke industrije ter v njenem okviru bi zlasti želela razviti industrijo izdelave strojev. Dejali smo: kovina in v prvi vrsti železo je hrana strojev. Glede železa je bila predvojna Rusija skoraj popolnoma odvisna od svojega juga, od oblasti ob reki Dnjepru, odkoder je prišlo 74% vse ruske proizvodnje železa. Leta 1930. je neki voditelj sovjetske države govoril: »Pospešujoč z vsemi silami to kovinsko bazo (namreč na jugu), moramo istočasno ustvarjati tudi drugo bazo, ki se bo kombinirala iz kuznekega premoga ter uralske rude, t. j. uralsko-kuznecko bazo.« Ravno tu je bil tudi sezidan oni znameniti Magnitogorsk, čigar polna kapaciteta je enaka polovici celotne kovinske proizvodnje Anglije.

Toda v uralsko-kuzneckem rajonu se ne dobiva samo črna kovina. Tu se proizvaja tudi baker, nikelj in cink. Tu se tudi iz kovin izdelujejo stroji.

Črna metalurgija se ni ustavila v zapadni Sibiri, temveč je krenila tudi dalje proti vzhodu, tja,

kjer je bil odkrit premog v gornjem toku reke Bureje in kjer je bila odkrita železna ruda pri Nikolajevsku ter na izrastkih planin Malega Hingana.

Dejali smo, da je v okviru težke industrije Sovjetske unije zlasti napredovala industrija izdelovanja strojev. Ta industrija je v resnici odigrala vlogo vzvoda za celotno rekonstrukcijo gospodarstva Sovjetske Rusije. Vloga te industrije je danes velikanska celo v kmetijstvu in transportu. Predvojna Rusija je bila oskrbljena s stroji, kakor je dejal Iljič »štirikrat slabše ko Anglija, petkrat slabše ko Nemčija in desetkrat slabše ko U. S. A.« Pred Sovjetsko Rusijo je bila postavljena naloga, da se iz države, ki je uvažala vse stroje, ustvari dežela, ki bo sama proizvajala vse potrebne stroje. Danes zavzema Sovjetska Rusija v izdelavi strojev prvo mesto v Evropi, drugo pa na svetu, takoj za Združenimi državami Severne Amerike. Posebno hitro se je v Rusiji izpopolnila izdelava kmetijskih strojev. Ker pa se je sam značaj sovjetskega kmetijstva iz temelja spremenil, je bila posvečena posebna skrb izdelavi traktorjev. V predvojni Rusiji ta industrija sploh ni bila znana. V Sovjetski Rusiji je začela kot prva izdelovati traktorje leningradška tovarna »Rdeči putilovec«. (Putilovi zavodi so bili pred vojno približno isto ko Škodovi zavodi na Češkem.) Samostojna panoga in-

dustrije je postala proizvodnja traktorjev po ustanovitvi dveh velikanskih tovarn stalingradske in harkovske. Nato je začel obratovati tudi tretji industrijski velikan — Čeljabinska tovarna traktorjev, ki izdela na leto od 40 do 50 tisoč traktorjev s po 50 konjskimi silami.

Avtomobilska industrija je bila ustanovljena s postavitvijo treh največjih podjetij: avtomobilske tovarne pod imenom »Stalin« v Moskvi, zatem enake tovarne pod imenom »Molotov« v mestu Gorki ter tovarne težkih kamionov v mestu Jaroslavu.

Zaradi potreb industrije traktorjev in avtomobilov se je morala ustanoviti cela vrsta pomožnih industrijskih podjetij. Med temi je treba zlasti omeniti tovarno krogličnih ležajev v Moskvi. Tu bi omenili samo še podjetja, ki grade »nova podjetja«. To so fabrike, ki so potrebne za rudarstvo in fabrike za črno metalurgijo. Tu se zlasti dvigata dva industrijska velikana — Novokramatorski v Ukrajini ter Uralmaš v Sverdlovsku na Uralu.

Jugoslavija bo mogla uvažati iz Rusije številne kmetijske stroje, kar bo pospeševalo mehanizacijo jugoslovanskega kmetijstva. Ravno tako bo mogla uvažati, kar sem že enkrat poudaril, tudi sovjetske avtomobile, katerih proizvodnja bo narasla v letu 1942., torej ob koncu tretje petletke, na 400.000 avtomobilov na leto.

Italijanski uvoz iz balkanskih držav je močno narastel

Zaradi napetega položaja v Sredozemskem morju opozarjajo nekateri italijanski listi, da italijanska uvozna trgovina nikakor ni odvisna le od blaga, ki prihaja skozi Gibraltarsko ožino in Sueski prekop. Zelo mnogo blaga dobiva Italija tudi iz balkanskih držav in ta uvoz je zlasti lani močno narastel.

Tako je narastel jugoslovanski izvoz v Italijo po vrednosti od 324,3 milijona din v l. 1938, na 583,5 milijona din ali od 5'43% na 10'57% vsega jugoslovanskega izvoza.

Izvoz Romunije v Italijo je v prvih 8 mesecih lani znašal 2293,6 milijona lejev, l. 1938. pa samo 1340,3 milijona lejev. Izvoz se je torej dvignil od 6'22% na 13'54% odstotkov vsega romunskega izvoza.

Podobno je narastel tudi uvoz Italije iz Madžarske, ki je l. 1938. izvozila v Italijo blaga za 44,2 milijona pengov, l. 1939. pa za 93,6 milijona pengov, da se je njen izvoz dvignil od 8'46 na 15'45% vsega njenega izvoza.

Bolgarska je izvozila l. 1938. v Italijo blaga za 422,4 milijona levoj ali 7'57% vsega svojega izvoza, l. 1939. pa za 263,5 milijona levoj ali za 5'21%. Bolgarski izvoz v Italijo je torej nazadoval, kar je posledica izvoznih omejitev, ki jih je uvedla Bolgarska v zadnjih štirih mesecih l. 1939.

Kaj kupuje Italija na Balkanu

Iz navedenih števil se vidi, da so italijanski nakupi na Balkanu zelo znatni in verjetno je, da bo Italija zavzela v izvozni trgovini balkanskih držav v kratkem 3. ali celo 2. mesto.

V glavnem prodaja Balkan Italiji deželne pridelke, goriva, zlasti nafto, premog in drva, razne industrijske rastline in rude. Katero predmete je kupovala Italija

v balkanskih državah se vidi iz naslednje tabele.

	Ves izvoz balkanskih držav v Italijo	izvoz
	1939	1938
	v tisočih tonah	
pšenica	2.106,0	1.538,1
rž	49,3	82,7
ječmen	133,9	178,6
koruza	568,9	768,4
fižol in grah	76,0	131,1
pšen. moka	74,8	45,6
konji 1000 glav	15,8	34,4
govedo	149,8	126,9
perutnina	37,6	47,0
1000 ton	37,6	47,0
leg. tisoč ton	2.384,5	2.356,4
	420,4	420,4

Iz teh števil se vidi, da je tendenca italijanskega uvoza iz balkanskih držav, da se ta uvoz zelo poveča. Balkan postaja za Italijo vedno važnejši trg.

Politične vesti

Pod vtisom male večine, s katero je bila izrečena zaupnica Chamberlainu, je ta odstopil in mandat za sestavo nove vlade je dobil Winston Churchill, kateremu se je sestava nove vlade tudi v kratkem posrečila. Takoj nato je sklical sejo spodnje zbornice, da mu ta odobri njegovo bodočo politiko. Za sejo so poslanci zvedeli komaj pol ure pred njenim začetkom in zato se mnogo poslancev ni moglo udeležiti seje.

Churchill je med drugim dejal, da je sprejel mandat za sestavo nove vlade in da je želja naroda in parlamenta, da bodo v vladi zastopane vse stranke. Zato je v njegovi vojni kabinet vstopilo pet opozicijskih poslancev. Upa, da bo v kratkem mogel v celoti sestaviti novo vlado. Churchill je dejal, da je bila današnja seja parlamenta sklicana nenadoma, ker smatra za potrebno, da parlament odobri sestavo nove vlade, ki pomeni nemajmo voljo naroda, da se vojna nadaljuje do zmage. Poziiva zato parlament, da njegovo vlado odobri in njen program. Danes smo v dobi, ko se razvijajo vojne operacije na Norveškem, na Nizozemskem in v Belgiji in ko se pripravljamo, da zaščitimo svoje interese na Sredozemskem morju. Danes ne smemo in ne moremo

prčakovati nič drugega ko velike napore in žrtve. Pred nami so dolgi meseci napora in borbe. In kaj je naša politika? Da vodimo vojno! Vodili bomo vojno na suhem, na morju in v zraku in z vsemi sredstvi, ki nam jih je dal Bog. Naša naloga je: zmaga za vsako ceno! Kajti če ne zmagamo, nas ne bi moglo preživeti britansko carstvo niti kateri del tega imperija. V takšnih okoliščinah čutim, da imam pravico, da zahtevam Vašo podporo.

Po Churchillovem govoru so govorili zastopniki opozicije. Zastopnik delavske stranke je izjavil, da je od stranke pooblaščen k izjavi, da bo laburistična stranka sodelovala v Churchillovi vladi. Enako izjavo je dal zastopnik liberalne stranke. Zastopnik neodvisnih delavcev (komunistov) je sicer izjavil, da delavska stranka ne bi smela stopiti v vlado, da pa zaupa Churchill. Toplo je pozdravil vlado Churchilla tudi Lloyd George kot najstarejši poslanec. Spodnji dom je nato izglasoval soglasno zaupnico vladi Churchilla. Za zaupnico je glasovalo vseh navzočih 380 poslancev. Soglasno zaupnico je dobila Churchillova vlada tudi v zbornici lordov.

Tudi v Franciji je bila vlada razširjena ter sta stopila v Reynaudovo vlado voditelj republikanske (desničarske) unije Louis Marin ter Ibarnegarey, ki sta oba tudi člana vojnega kabineta.

Angleško-italijanska napetost nevarno narašča. Zunanji vzrok te napetosti so italijanske pritožbe, da zaradi prestopnega izvajanja angleške blokade silno trpi italijansko gospodarstvo. Italijanski listi vedno strastneje napadajo zaveznike in branijo nemško stališče. Po mnogih italijanskih mestih so bile številne demonstracije proti zaveznikom. Tudi proti listu »Osservatore Romano« nastopajo demonstranti, ker je nasproten vstopu Italije v vojno. Položaj je silno napet.

Nemške čete so prekorčale nizozemsko, belgijsko in luksemburško mejo na več mestih. Na severu Nizozemske se dale nizozemske čete v začetku le slab odpor ter se umaknile za prvo nizozemsko obrambno črto. Vodo so mogle nizozemske čete še pravočasno spustiti v rove. Nemcem pa se je v kratkem posrečilo, da so prodrli na več krajih I. obrambno črto ter prodrli do Zuiderkega jezera. Odpor Nizozemcev pa je postajal od dne do dne močnejši. Drugi glavni napad so izvršili Nemci proti Maastrichtu, ki so ga tudi zavzeli, od tu pa so skušali prodreti proti Liègeu in v belgijsko provinco Limburg. Pri Liègeju so Nemci osvojili eno utrdbo, nemško poročilo je celo trdilo, da so nemške čete zavzele glavno utrdbo v Liègeu in da na njej vihra zastava s kljukastim križem; ta vest pa ni bila potrjena. Hkrati se je razvil tudi boj za obvladanje Albertovega prekopa.

V Limburgu so stopili v boj z Nemci poleg Belgijcev, ki se odlično bore, tudi že francoske in angleške motorizirane čete. V boju je tu okoli 2000 tankov. Francozi poročajo, da kažejo francoski tanki premoč nad nemškimi. Južneje napadajo Nemci zlasti belgijske pozicije v Ardenih in proti francosko-luksemburški meji.

Nemško vrhovno poveljstvo poroča o novih velikih uspehih, ki jih je dosegla nemška vojska. Nizozemska je pretrgana na dvoje in nemške čete so zasedle že Rotterdam. Nemško vrhovno poveljstvo javlja, da je nizozemska vojska že kapitulirala.

Tudi na belgijski fronti so dosegle nemške čete velike uspehe in prodrle že do Namurja. Liège je osvojen ali vsaj obkoljen. Nemške čete so prodrle že tudi na francosko ozemlje pri Sedan, ki pa se nahaja pred francosko obrambno črto. Belgijsko poročilo pravi, da daje belgijska vojska še vedno močan odpor in da za Bruselj še ni neposredne nevarnosti.

Po italijanskih vesteh imajo Nemci na belgijsko-nizozemski fronti 150 divizij, t. j. 2 milijona mož, vsi zavezniški pa le 100 divizij. Nemci imajo nadalje na fronti 7000 letal. Nemci poročajo nadalje, da so njih tanki boljši od francoskih, kar pa slednji zanikajo.

Odločilna bitka na belgijskem bojišču pa je šele v začetku. Vsi dosedanjí boji so bili silno krvavi in so zlasti napadalci imeli težke izgube.

Nizozemska kraljica Viljemina je na predlog svoje vlade odšla v London. Tudi prestolonaslednica Julijana se je z obema princesama preselila v London.

Nizozemska vlada se je preselila v Anglijo.

Islandski otok je zasedla britanska vojska, ker se Island sam ne bi mogel braniti niti pred manjšimi nemškimi četami. Angleži pravi, da se je število Nemcev v zadnjem času na Islandu tako zelo pomnožilo, da je postala zasedba otoka nujnost.

Denarstvo

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 8. maja navaja naslednje izpremembe (vse številke v milijonih dinarjev):

Kovinska podloga je narasla za 5,7 na 2074,3.

Devize izven podloge so padle za 2,5 na 867,4.

Vsota kovanega denarja se je zmanjšala za 47,4 na 316,7.

Posojila so se skupno povečala za 89,1 na 1891,6.

Eskont bonov za narod. obrambo je narasel za 90,0 na 2351,0.

Razna aktiva so se dvignila za 22,8 na 2178,1.

Obtok bankovcev se je povečal za 110,3 na 10874,7.

Obveze na pokaz so skupno narasle za 41,8 na 1819,2.

Razna pasiva so narasla za 367,1.

Stvarna vrednost zlata v blagajnah se ocenjuje na 3.257,5.

Skupno kritje se je znižalo na 25,66 %.

Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena.

Svicaarska narodna banka izkazuje v svojem izkazu z dne 7. maja (vse v milijonih šv. frankov), da je ostala njena zlatna podloga za 2123,9 neizpremenjena, devizna se je znižala za 12,0 na 245,1, obtok bankovcev pa za 24,1 na 2007, obveze na pokaz pa so se zvišale za 9,9 na 729,4. Zlato kritje znaša 77,61 %.

Belgijska narodna banka navaja v svojem izkazu z dne 30. aprila, da se je obtok bankovcev zvišal za 375 na 29.776 milijonov bel. frankov, zlatna podloga pa za 195 na 23.248 milijonov b. fr. Belgijska država je mogla še nadalje kriti zaradi izrednih vojnih ukrepov zvišane državne izdatke sama in sicer z zvišanimi davčnimi dohodki ter s posojilom neodvisnosti.

Obtok bankovcev v Nemčiji se je v aprilu zvišal od 12.176 na 12.480 milijonov RM, v primeri z lanskim aprilom pa za 3961 milijonov RM. Celoten obtok plačilnih sredstev je narasel na 16 milijard RM. Kratkoročni in dolgoročni dolgovi Nemčije so se od lani zvišali od 28,1 na 45 milijard RM.

Občni zbori

Strojilna, lesna in kemična industrija d. d. Polzela ima redni občni zbor 28. maja ob 11. uri v prostorih Javnih skladišč v Ljubljani, Tyrševa cesta 33.

Trbovelj. premogokopna družba ima 67. redni letni občni zbor 27. maja ob 11. uri v lastnih poslovnih prostorih v Ljubljani, Gledališka ulica 27. Delnice se morajo položiti vsaj 8 dni prej.

Tovarna usnja Franc Woschnagg & sinovi, d. d. v. Šoštanju ima 16. redni občni zbor 27. majnika ob 15. v tovarniški pisarni. Pravico do glasovanja ima, kdor se izkaže vsaj šest dni pred občnim zborom, da je vpisan v delniško knjigo.

Črna Kaolin, d. d. v. Ljubljani ima 18. redni občni zbor 23. maja ob 11. v svojih poslovnih prostorih v Tavčarjevi ul. 13.

»Novobor«, splošna industrijska d. d. v. Ljubljani ima 17. redni občni zbor 23. maja ob 10. dop. v poslovnih prostorih v Tavčarjevi ulici 13.

Lesna industrijska d. d. F. Heinrichar ima 10. redni občni zbor 27. maja ob 17. v družbeni pisarni v Škofji Loki. Na dnevnem redu je tudi predlog o zvišanju delniške glavnice.

Družba »Motvoz in platno« d. d. v. Grosupljem ima redni občni zbor 24. maja ob 11. v poslovalnici Ljubljanske kreditne banke. Delnice se morajo položiti 8 dni pred občnim zborom.

15. redni občni zbor delničarjev Hipotekarne banke jugoslovanskih hranilnic bo 28. maja ob 11. v ravnateljstvu banke (Kralja Petra trg 3). Delnice se morajo položiti vsaj 5 dni pred občnim zborom.

Narodna tiskarna d. d. v. Ljubljani ima redni občni zbor 25. maja ob 10. v uredniških prostorih v Knafljevi ul. Delnice se morajo položiti vsaj 5 dni pred občnim zborom.

»Elektroindustrija« d. d. v. Ljubljani ima 9. redni občni zbor

27. maja ob pol 12. v družbeni pisarni v Ljubljani.

Tvornica za dušik, d. d. Ruše pri Mariboru ima 23. redni občni zbor v ponedeljek 27. maja ob 16.30 v sejni dvorani Hranilnice dravske banovine v Mariboru. Delnice treba položiti najkasneje

do 20. maja pri Kreditnem zavodu za trgovino in industrijo v Ljubljani.

15. redni občni zbor tvrdke A. Westen d. d. bo 28. maja ob 10. v Celju-Gaberju v pisarni družbe. Delnice se morajo položiti 6 dni pred občnim zborom.

Nove določbe o prevozu na železnici

Oddvojeno mišljenje mariborskih trgovcev

Na podlagi pooblastila finančnega zakona za preteklo finančno leto in z ozirom na novi zakon o mednarodni konvenciji za železniški promet je nedavno izšla nova prometna uredba o prevozu potnikov, prtljage in blaga po železnici z dopolnilnimi odredbami. Ta uredba pa stopi šele 1. oktobra t. l. v veljavo.

Ker gre za važno in dalekosežno uredbo, ki se uveljavi namesto doslej veljavnih določb z dne 1. oktobra 1925., so razne gospodarske korporacije zavzele k tej stvari svoje stališče, da bi mogla železniška uprava na podlagi prejetih mišljenj izvršiti vsa tehnična predela, ki so potrebna za izvedbo te obsežne uredbe.

Določila uredbe so deloma zelo dalekosežna. Tako določa med splošnimi odredbami meje odgovornosti železnice za njene nameščence, nadalje vsebuje določila glede sporov in pritožb ter glede plačevanja, glede obveznosti prevoza in omejitev prometa ter kombiniranja prevoza in železniških tarif.

Oddelek o potniškem prometu vsebuje določbe glede vozniških redov, vozniških listin, vozniških ugodnosti, rezerviranja oddelkov in sedežev, čakalnice, zakasnitev, prekinitve potovanja, prehoda v višji razred, vračanja vozne cene, izgube zveze, motnje v prometu in izostankov vlakov.

Glede prtljage je določena odgovornost potnikov za prtljago, rešeno je vprašanje odškodnine v primeru izgube radi oškodovanja, kakor tudi vse druge carinske in administrativne formalnosti kontrole.

Posebno važne pa so določbe glede prevoza blaga, žive živine, tovornega in ekspresnega blaga. Tu je vsaka odredba za naše gospodarske kroge izrednega pomena. Zlasti so važni čl. 64.—65. glede odgovornosti za navedbe v tovrstnem listu in o proveravanju vsebine pošiljke; čl. 66.—67. glede natovarjanja blaga, preobremenitve in vozarinskih dodatkov; čl. 73. glede prevoza v zaprtih in odprtih vagonih; čl. 77.—78. o pogrešni uporabi tarife, doplačila in povračila, povzetja in predjemov; čl. 80. glede ovir pri prevozu; čl. 81. o roku za dostavitev blaga; čl. 86.—87. o rokih za prevzem in odvoz, ovirah pri izdajanju in zavlčevanju odvoza blaga. Končno urejajo čl. 88.—99. vprašanje odškodnine za izgubljeno ali pokvarjeno blago ter določajo odgovornost železnice za prevoz in načela, po katerih se določa višina odškodnine. Posebno ta oddelek je v spornih primerih izredne važnosti ter so ga naši gospodarski krogi pozorno proučili.

Kakor se iz te kratke naznačbe vsebine nekaterih važnejših členov vidi, je nova uredba za razvijanje prometa in s tem za vse gospodar-

stvo neobičajnega pomena, ker bo ta uredba odločala o tem, kako bodo načela mednarodne konvencije pri nas izvajala in s kakšnimi dopolnilnimi določbami se bodo tolmačila in prirejela za naše razmere.

Pri velikanskem prometu po železnici imajo naši gospodarski krogi v Mariboru priliko opazovati primernost raznih zadevnih predpisov. Zato so zadevo temeljito proučili in našli, da nekaj določb uredbe nikakor ne ustreza našim razmeram.

Tako so zlasti trgovski krogi mišljenja, naj se v uredbi pri členu 86. 2 naknadno na koncu dostavi: »Rok mora znašati najmanj 24 ur. Železnica nima pravice skrajšati ta rok niti v izjemnih primerih.«

V istem členu naj se na koncu doda: »Rok prične takrat, ko je

blago pripravljeno in mora znašati od tega časa dalje najmanj 24 ur.«

Pri členu 88. 1. naj se na koncu dostavi tale določba: »Če ugotovi prejemnik popolno ali delno uničenje ali poškodovanje blaga šele takrat, ko je blago že prevzel ali celo že prepeljal domov, ima pravico zahtevati od železnice, da odredi komisijo, ki naj ugotovi škodo tam, kjer se blago nahaja, in sicer na isti način, kakor se to dogaja pri ugotavljanju škode na železniški postaji.«

Storjeni so bili koraki, da se oddvojeno mišljenje in želje mariborskih gospodarskih krogov dostavijo ministrstvu ozir. železniški upravi. Upati je, da se bodo ti pomisleki upoštevali in da bo uredba še pred uveljavljenjem v jeseni primerno izpopolnjena v gornjem smislu.

Preskrba bojujočih se držav z jeklom

Že v miru je preskrba države z jeklom velike važnosti, sedaj, ko je vojska vedno bolj motorizirana, pa je jeklo še bolj važno v vojni. Potrebno je za stroje, mostove in stavbe, železnice in lokomotive, za puške in kanone, pa tudi za domače in kmetijske orodje.

Nemčija ima brezdvomno veliko kapaciteto za proizvodnjo jekla, vendar uvaža precej potrebne surovine — železne rude. Nemčija ima zelo dobro železno rudno v Siegerlandu, v okrajih Lahna, Harza in Turingije ter v Štajerski Železni gori. Ostala najdišča železne rude dajejo bolj slabe vrste rudo. Jeklene tovarne v Brunsviku imajo bolj ugoden položaj za uporabo švedske in druge inozemske rude kakor pa Ruhrsko ozemlje, ker gre ruda lahko po morju v pristanišča na Severnem ali Baltičkem morju in od tam po rekah in kanalih do tovarn. Premog dobivajo te tovarne iz ruhrskega ozemlja tudi po vodnih poteh. Tovarne v Linzu dobivajo štajersko rudo po železnici, premog pa po vodni poti iz ruhrskega ozemlja in Šleske.

Leta 1938. je Nemčija doma proizvajala 11.400.000 ton železne rude, uvažala pa je 1938. leta še 22.000.000 ton. Od teh je prišlo 9 milij. iz Švedske, 5 milij. iz Francije, 1 milij. iz Alžirije, Tunisa in franc. Maroka, 1,7 milij. iz Luksemburške, 1,1 milij. iz Norveške, 1,8 milij. iz Španije in špan. Maroka in ostalo iz raznih drugih dežel. Uvažala je torej dve tretjini železne rude — po tonaži, po železni vsebini pa dejansko ¾ železne rude, potrebne za nemško jekleno industrijo. Blokada je sedaj onemogočila dovoz nekako 2/3 onih 22 milij. ton, uvoženih leta 1938. Letni uvozni deficit, ako se smatra, da saarska industrija ne dela, pač pa delajo avstrijske, češkoslovaške in poljske industrije s polno kapaciteto, bo znašal nad 10.000.000 ton.

Ruska železna industrija ni dovolj razvita in manjkajo prevozna sredstva, da bi mogla Nemčija pričakovati veliko pomoči od tam. Skušala bo torej gotovo nakupovati čim več v Švedski, Norveški in Luksemburgu. Kako bo-

do sedanji boji v Skandinaviji vplivali končno na uvoz železa iz Švedske, se še ne da reči. Zaenkrat najbrže ne vplivajo ugodno.

Kar se tiče starega železa, bo morala Nemčija nadoknaditi kak poldrug milijon ton. Približno pol milijona bo lahko dobila od dostopnih nevtralnih dežel, ostane pa še vedno primanjkljaj 1 milijona ton.

Tudi Vel. Britanija mora uvažati skoraj eno tretjino svoje železne rude. Francija z druge strani uvažuje samo nekako 2%, in to posebno bogate hematitske in magnetitske rude. Produkcija Lorenskih rudnikov je nekako 5 milijonov ton 30% železne rude. Velike količine železne rude dobiva Francija iz svojih afriških kolonij. Manjša najdišča dobre železne rude so v Normandiji in Bretanji. Francija letno izvažata nad 15 milijonov ton rude in izvažata tudi staro železo. Francoska jeklena industrija potrebuje 10.000.000 ton letno.

Vel. Britanija dobiva rudo iz Skandinavije, Francije, Alžirije, Tunisa, Španije, Nove Fundlandije in Sierra Leone. Dominioni in Indijska industrija producirajo letno okrog 4.000.000 ton jekla. Belgija in Luksemburg preskrbujeta zaveznike s polizdelki, Združene države pa s starim železom, polizdelki in stroji. V vsakem oziru je položaj zaveznikov glede preskrbe z jeklom ugodnejši kakor položaj Nemčije.

Veliko povečanje zavarovalnine za ladje v Sredozemskem morju

Angleške zavarovalnice so zvišale zavarovalnino za ladje, ki vozijo iz sredozemskega pristanišča v pristanišče izven tega morja, od 30 na 40 šilingov. Nasprotno pa so angleške zavarovalnice znižale zavarovalnino za ladje, ki so v prometu med ameriškimi in evropskimi pristanišči, med Brestom in Nizozemsko za 10 šilingov od 80 na 70 šilingov. Prav tako je bila znižana zavarovalnina za ladje, ki vozijo med ameriškimi pristanišči in evropskimi pristanišči južneje od Bresta.

Mogočna zdravilna moč narave

se še posebno izraža v naravni

ROGASKI SLATINI

Naše terjatve proti Nemčiji in Italiji padle

Najvažnejše izpremembe, ki jih navaja izkaz Narodne banke o stanju naših kliringov, je nazadovanje naših terjatev proti Nemčiji za 19,6, proti Italiji pa za 16,7 milijona din ter padec našega dolga Madžarski za 14,1 milijona din. Gibanje kliringov v zadnjem tednu kažejo naslednje številke (vse v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:	8,5	30,4
Bolgarska din	2,13	2,47
Italija din	18,16	34,84
Nemčija RM	4,37	5,70
Češko-Moravska Kč	47,29	41,31
Turčija din	9,34	9,34
Francija fr. fr.	15,33	13,24
Franc. kolonije fr. fr.	4,53	4,20
Španija pezet	2,93	2,93
Pasivni kliringi:		
Belgija belg	1,33	1,33
Madžarska din	12,62	26,81
Poljska din	18,89	18,89
Romunija din	11,95	11,95
Slovaška Ks	4,34	3,40

Švicarska tovarna letal

Od začetka vojne so si v Švici prizadevali, da ustanove industrijo za lastna letala, kar se jim je tudi posrečilo. Dosedaj je bilo ustanovljenih že 36 tovarn, ki izdelujejo razne dele za letala. V teh tovarnah je zaposleno sedaj že 25.000 delavcev. V novo industrijo je bilo investirano 150 milijonov šv. frankov, seveda le domačega švicarskega kapitala. Danes more Švica na leto izdelati že 300 do 350 letal, kar je za njo na vse zadnje zadosti.

Konkurzi - poravnave

Potrjene so prisilne poravnave, ki so jih sklenili s svojimi upniki: Mirko Feldin, trgovec v Mariboru, Jakob Zvernik, trgovec v Ptuj, in Slavan Ribarič, trgovec v Mariboru.

Uvedeno je poravnalno postopanje o premoženju Antona Vajdiča, trgovca in posestnika v Ptuj. Poravnalni sodnik dr. Poznik, poravnalni upravnik odvetnik Segula. Narok za sklepanje poravnave dne 17. junija ob 9, rok za oglasitev do 10. junija.

Zunanja trgovina

Devizna direkcija Narodne banke je pozvala vse izvoznike, da ji do 16. maja prijavijo po pooblaščenih denarnih zavodih vse svoje terjatve v holandskih goldinarjih in belgijskih frankih za vse blago, ki so ga izvozili v neklirinske države do 10. maja.

Po sporočilu devizne direkcije pri Narodni banki si morajo priskrbeti izvozniki posebno dovoljenje devizne direkcije vselej, kadar prodajajo blago po nižji ceni, kakor pa je ta navedena v ceniku za zavarovanje valute.

Nova špansko-italijanska trgovinska pogodba je bila podpisana.

Italijanska državna premogokopna družba »Azienda Carboni« je zvišala svojo obratno glavnico od 300 na 600 milijonov lir, da bo mogla povečati kapaciteto istrskih in sardinskih premogovnikov. Do 1. 1944. naj bi se vsa italijanska proizvodnja premoga zvišala na 6,5 do 7 milijonov ton. Letna potrošnja Italije znaša pa približno 15 milijonov ton premoga.

Washingtonska vlada je razveljavila lani izdani odlok, da se morajo plačevati posebne carinske doklade za svilo in svilene predmete, ki se uvozijo iz Italije.

Ze v 24 urah

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srnjce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nastp 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Trgovinski register

Vpisale so se naslednje firme:

Cerer in drug, družba z o. z., Kamnik. Obratni predmet: izvrševanje gostilniške obrti, nakup, najem in zakup nepremičnin in potrebnega inventarja za izvrševanje te obrti. Poljsko gospodarstvo, trgovina z lesom, zaloga piva in drugih alkoholnih in brezalkoholnih pijač. Osnovna glavica v višini 200.000 din je vplačana v gotovini 70.000 din, stvarna vloga pa znaša 130.000 din. Poslovodja Anton Cerer, gostilničar v Kamniku.

»Vitamin« Skerlep Feliks, Ljubljana. Obratni predmet: Obrt izdelovanja alkoholnih in brezalkoholnih pijač, sadnih sokov in marmelad, trgovina s čokolado, bonboni in keksi ter v to stroko spadajočimi surovinami in polizdelki na debelo. Imetnik: Feliks Skerlep, trgovec v Ljubljani.

Prva slovenska zidarska družba z o. z., Ljubljana. Predmet podjetja: izvrševanje graditeljskih in tesarških del, nabava potrebnega inventarja in materiala ter strojev. Osnovna glavica v višini 200.000 din je vplačana v gotovini 65.000 din, v stvarni vrednosti pa din 135.000. Poslovodje: Anton Šifrer, gradbeni delovodja iz Kozarjev in Valentin Vehovec, gradbeni delovodja iz Ljubljane. Družbo zastopata oba poslovodja kolektivno.

Gospodarska zveza, trgovina z mešanim blagom, družba z o. z., Radovljica. Obratni predmet: na drobno in na debelo nakup in prodaja špecerijskega in manufakturnega blaga, kmetijskih pridelkov in obrtnih izdelkov, raznih drugih predmetov, ustanavljanje in vzdrževanje skladišč za kmetijske potrebe, nabava življenjskih potrebščin. Družba je upravičena opravljati trgovske posle vsake vrste. Osnovna glavica v višini 200.000 din je vplačana v gotovini. Poslovodje: Ludvik Resman, hišni posestnik v Radovljici, Anton Avenek, posestnik v Vrhnjah, Jože Vidic, trgovec, in Miha Zalkar, posestnik, oba v Radovljici. Družbo zastopata po dva poslovodji skupno.

Vpisale so se naslednje izpremembe in dodatki:

Preklcana je likvidacija družbe Srečko Kobi, družbe z o. z., v likvidaciji. Besedilo firme odslej: Srečko Kobi, družba z o. z.

Ant. Krisper Coloniale, Ljubljana. Izstopil je družbenik Pungartnik Milko, zaradi česar preneha javna trgovska družba. Samolastnica je odslej Ana Verlič.

Rafinerija dragih kovin, družba z o. z., Ljubljana. Zvišala se je osnovna glavica družbe. Višina osnovne glavice odslej: 200.000 dinarjev, od tega v gotovini 55.000 dinarjev, apport pa 145.000 din.

Slovenija Transport — Jos. L. Šilih, spedijsko in transportno podjetje za trgovino in industrijo, Ljubljana. Vpiše se prokuristinja Julka Šilih, soproga špediterja.

»Zmaj«, tovarna za galvanične elemente in elektrotehniko, družba z o. z., Ljubljana. Vpiše se ravnatelj s prokuro Franc Jeglič, vodilni uradnik družbe v Ljubljani.

»Vitamine«, sadni sok, družba z o. z., v Stožicah pri Ljubljani. Družba se je razdružila in prešla v likvidacijo. Likvidator Feliks Skerlep, industrialec v Ljubljani. **Trgovina S. J. Rozman, družba z o. z., v Št. Vidu nad Ljubljano.** Družba se je razdružila in prešla v likvidacijo. Likvidator Stanko Rozman, trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.

Izbrisale so se naslednje tvrdke:

Jože Mihelič in drug, stavbeno in galanterijsko kleparstvo.

Joh. Wutscher's Nachfolger Vik-

tor Schiffer, trgovina s špecerijo in drobno železnino.

Vrvarna Ljubljana Vajt in Lotina.

»Poppaea«, zavodi za proizvodnjo kozmetičnih preparata F. Hann & Comp.

Dr. Fran Jenko, Import-Eksport, trgovina z lesom in lesnimi izdelki.

Oražem & Co., trgovina z avtomobili, motocikli, stabilnimi in mobilnimi motorji itd.

Minka vdova Modic, por. Gröbming, trgovina z glasbili, vsi v Ljubljani.

Joško Špeh, trgovina z mešanim blagom v Podcerkvi.

L. Černe, lesna trgovina v Kranjski gori.

»Martinušič in drug«, tovarna usnja Ljutomer, zaradi razdružitve in likvidacije.

Pakiž in tovariši, Ribnica, podružnica Zagreb, po končani medsebojni tihi likvidaciji.

Kako so se povečali državni dohodki

Po uradnih podatkih so znašali državni dohodki v proračunskem letu 1939/40. v primeri s proračunskim letom 1938/39:

	1939/40	1938/39
v milijonih din		
splošni neposredni davki	1.742,3	1.730,5
posebni davki	920,0	852,3
izredni davki	297,1	166,8
trošarine	1.127,6	1.030,5
carine	972,0	1.030,1
monopoli	2.141,9	2.163,4
prosvetno ministrstvo	32,0	34,4
Drž. hip. banka	52,2	66,1
Poštna hranilnica	100,3	98,3
posestvo »Belje«	122,2	62,4
Sladkorna tovarna	64,5	61,2
uprava pomorskega in reč. prometa	5,4	6,2
držav. železnice	2.856,5	2.546,0
Rečna plovba	61,3	54,9
poštno ministrstvo	532,3	525,5
razredna loterija	38,2	44,0
vzorna posestva, kmetijske šole itd.	5,0	4,2
gozdovi	80,3	102,8
rudniki	185,6	255,0
ministrstvo za soc. politiko in ljudsko zdravje	32,9	38,3
razni manjši dohodki	88,9	132,4

Drž. dohodki so bili torej lani večji za 565,4 milijona din. Pozornost vzbujajo pa nekatere številke. Tako so davčni dohodki znat-

no narasli, izredni davki celo za 78% 11%. Zelo pa so padli dohodki od carin (za 58,1 milijona din) in monopolov (za 21,5 milijona din).

Zelo so se dvignili dohodki od posestva Belje, ki so narasli kar za 95,83%, t. j. od 62,4 na 122,2 milijona din.

Močno so se dvignili tudi dohodki železnice, in sicer za 310,5 milijona din.

Zelo pa preseneča padec dohodkov od državnih gozdov in rudnikov. Dohodki državnih gozdov so padli za 21,89%, rudnikov pa celo za 27,22%. Skupno so dali gozdovi in rudniki za 91,9 milijonov din manj dohodkov. Kako je to mogoče, bi se vsekakor moralo pojasniti, ker tako velik padec dohodkov govori o slabem gospodarstvu. Danes pa se slabega gospodarstva ne sme trpeti, ker je mnogo preveč trda za denar.

Padec teh dohodkov je treba pojasniti tudi zato, ker so bili dohodki gozdov 67,7, rudnikov pa za 54,1 ali skupno za 119,8 milijona din više proračunani, kakor pa so dejansko bili doseženi. Zakaj ta neuspeh? Odgovor na to vprašanje je nujno potreben.

Omeniti je še treba, da so dali neposredni davki 23%, posredni davki 27,16, monopoli 16,66 in železnice 22,23% vseh drž. dohodkov. Skupno te štiri skupine 89,08%, vsi ostali dohodki pa le 10,91% vseh dohodkov.

Terjatve naših izvoznikov v Španiji

Zastopniki Zveze lesnih trgovcev in industrijev v Zagrebu so predložili načelniku dr. Lamerju spomenico glede naših starih terjatev v Španiji. Te terjatve datirajo iz leta 1935/36, torej pred izbruhom španske državljanske vojne ter znašajo okoli 7 do 8 milijonov pezet ali okoli 40 milijonov dinarjev, so nastale od našega izvoza v Španijo. Kupci blaga v Španiji so plačali to blago v polnem znesku s klirinškimi vplačili pri španskem državnem denarnem zavodu Banco Exterior d'Espana v Madridu. Pravi dolžnik za te terjatve je torej španska država. Nad 80% teh terjatev odpada na

banovino Hrvatsko, od tega zopet nad 20% na 12 sušaških izvoznih tvrdk. Ob novih trgovinskih pogajanjih s Španijo bi se moral najti način, da bi se te naše terjatve likvidirale. Na vsak način pa bi se moralo doseči vsaj to, da bi se dobila jamstva, da bodo te terjatve v določenem času plačane. Bilo bi koristno, če bi se to vprašanje vezalo z bodočimi kompenzacijskimi posli. Znano je, da so baš sedaj v Jugoslaviji oficialni zastopniki Španije, ki so prišli kupovat pšenico, les itd. v velikih količinah. S tem je dana prilika, da bi se od njih doseglo, da se bodo naše terjatve postopno odplačevale.

Dobave - licitacije

Štab mornarice kralj. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 20. maja ponudbe za dobavo raznega železa in železnega profila ter mornarskih značk za zimsko in letno obleko.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 27. maja ponudbe za dobavo avtomobilskega olja, električnih žarnic, telefonskega kablja ter bakrenih palčic in dinamo žice.

LICITACIJE

Dne 25. maja bo pri direkciji drž. železnice v Ljubljani licitacija za izvršitev ometa na depandansi bolniškega fonda na Golniku.

Dne 30. maja bo pri Štabu mornarice kralj. Jugoslavije v Zemunu licitacija za dobavo 25 ton belega in 30 ton pisane bombaža za čiščenje.

Direkcija pošte v Ljubljani razpisuje prvo pismeno licitacijo za

dobavo treh stoječih blagajn in ene železne omare. Licitacija bo dne 15. junija t. l. ob 11. uri v pisarni ekonomskega oddelka, Sv. Jakoba trg št. 2. Najkasneje do desetih na dan licitacije se mora položiti 5% kavcija. Pogoji po din 10— v pisarni poštne direkcije.

Dne 25. maja bo pri Upravi l. oddelka vojno-tehničnega zavoda v Hanjbeju pri Skopju pismena licitacija za dobavo 30 m³ smrekovih desk; 28. maja raznega platna, vatlina, sukanca, svilene gaze ter volnenega sukna.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Iz zadružnega registra

Vpisali sta se naslednji zadrugi:

»Dom inženjerjev« in »Kmetijska blagovna zadruga« v Mariboru.

Razdružila se je in prešla v likvidacijo Strojna zadruga v Mengšu. Likvidatorji: dosedanj člani načelstva.

Doma in po svetu

Notranjepolitična situacija v Jugoslaviji je vedno bolj pod vtisom zunanjih dogodkov in glasovi po koncentraciji vseh narodnih sil so vedno glasnejši. Upati je, da bodo te zahteve tudi upoštevane in da bo naš narod tudi na zunanji tako enoten, kakor je na znotraj že vse zadnje mesece.

Prosvetni minister je izdelal uredbo o spremembah in dopolnitvah zakona o vseučiliščih. Po tej uredbi bo prosvetni minister med drugim pooblaščen, da postopno odredi otvoritev petega do desetega semetra na ljubljanski medicinski fakulteti.

Izšla je uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o državnih in banovinskih cestnih skladih. Glavne določbe nove uredbe objavimo v prihodnji številki.

Objavljena je bila uredba o odložitvi izvršb proti civilnim osebam, ki so poklicane na vojaške vežbe.

Stočlanski orkester berlinske filharmonije priredi v Beogradu dva koncerta, in sicer 18. in 20. maja.

Papež je poslal belgijskemu kralju brzojavko, v kateri pravi, da je bil globoko vznemirjen zaradi napada na njegovo ozemlje. Pošilja njemu in ljubljani belgijski zemlji svoj očetovski blagoslov ter moleč Boga, da bo končno vpostavljen popolna svoboda Belgije. Podobni brzojavki je poslal papež tudi kraljici Viljemini in luksemburški veliki vojvodinji.

Bolgarski uradni krogi demantirajo vest, da bi angleški poslanik v Ankari ob svojem bivanju v Sofiji zahteval dovoljenje za prehod zavezniških čet skozi Bolgarsko za primer napada na Romunijo. Bolgarski uradni krogi opozarjajo, da je bilo stališče Bolgarske jasno povedano v govoru njenega ministra gen. Daskalova, ki je na dan praznika bolgarske vojske izjavil, da Bolgarska v nobenem primeru ne bo dovolila, da bi se kršila njena nevtiralnost. Ta pa bi se kršila, če se ne bi v vsakem oziru spoštovala nedotakljivost njene teritorialne suverenosti.

Predsednik Roosevelt je imel na 8. panameriškem znanstvenem kongresu silno pomemben političen govor, v katerem je med drugim dejal: Jaz sem pacifist in tudi moji ameriški rojaki so pacifisti, vendar pa sem prepričan, da bi nas velikanška večina ameriškega naroda podprla, če bi nastopili, da branimo svojo znanost, kulturo, svojo svobodo in civilizacijo. Prišli smo do zaključka, da pomeni nadaljevanje tega oboroženega konflikta nevarnost za oni tip civilizacije, na katerega smo navedeni. Nato je dejal, da ga veseli, da so vesti o zadnjem napadu na nevtiralne države povzročile v vseh ameriških republikah osuplost in jezo. V današnjem času je pot iz Evrope do Santiaga v Chile krajša kakor je bila pot Aleksandra Velikega iz Makedonije v Perzijo. Oni, ki hočejo vladati nad stotinami milijonov v raznih kontinentih, bi hoteli zavladati nad vsako miljo zemeljske površine. To je najverjetnejša perspektiva za ameriške republike. Prišel je čas, da odkrito gledamo v te probleme.

Na vprašanje novinarjev o izgledih, da ostane Amerika izven vojne, je odgovoril Roosevelt, da spada ocenitev teh izgledov na polje »spekulacije«. Dostavil pa je, da to ne pomeni, da bi veroval v udeležbo Amerike v vojni. Listi pa podrtujejo, da se ta izjava znatno razlikuje od prejšnjih kategoričnih izjav predsednika Roosevelta, da Amerika ne bo šla v vojno.

Prvo reakcijo ameriškega javnega mnenja na vpad v Belgijo, Nizozemsko in Luksemburg označujejo v Parizu takole: Javnost čuti, da se vojna Ameriki vsak dan bolj približuje. To pa ne zaradi samega vpadu v Nizozemsko, temveč zaradi posledic, ki morejo nastati za nizozemske kolonije. Naraslo je pričanje, da ograža Nemčija vse, ki nočejo priznati nemške nadoblasti na svetu. Pada zavest, da bo mogoče preprečiti, da ne bi bile Združene države Sev. Amerike potegnjene v vojno.

V pristanišče v Aleksandriji so prišle nove enote zavezniške mornarice.

Nemčija objavlja, da bo za vsakega ustreljenega nemškega padalca ustreljenih v Nemčiji 10 francoskih vojni ujetnikov.

Vrhovni poveljnik švicarske vojske je izdal ob proglasitvi splošne mobilizacije kratek oklic na prebivalstvo. Svoj oklic je zaključil z opominom, da ljudje ne nasedajo letakom, radijskim poročilom in drugim vestem sovražnika, da se ni treba braniti. Ostanimo mirni, enotni in složni! Tako bomo še nadalje svobodni možje! Te besede veljajo tudi za vse druge države!

Novi albanski proračun je odobrila tiranska vlada v višini 219 milijonov lir.

Bolgarski proračun

Bolgarski finančni minister je podal podatke o novem bolgarskem proračunu ter o gospodarstvu Bolgarske. Novi bolgarski proračun predvideva 8.452 milij. levov izdatkov, od katerih pa odpade na izredne izdatke 450 milij. levov. Slednji so namenjeni predvsem za narodno obrambo. Proračun za leto 1938. je izkazoval 7.32, za leto 1939. 7.62 milijarde levov izdatkov. Lani je bil dosežen skoraj suficit ene milijarde levov. Od tega so dali prihranki 305 milijone levov. Ti prihranki pa so se izdali za okrepitev nar. obrambe. Narodni dohodek Bolgarske je znašal leta 1935. 36,5, leta 1936. 38,8, nato 44,6 in v letu 1939. nad 50 milijard levov. Dohodek kmetijstva se je povečal v teh letih za 54%. Da se povečajo drž. dohodki je uvedla vlada nove davke, ki pa ne bodo zadostovali, temveč se bodo morala najeti tudi nova posojila. Ker je večina prebivalstva kmetijska se ni mogla zemljarina zdaj znižati.

Tujski promet v Mariboru

se ni mogel v preteklem mesecu aprilu naravno nič kaj razviti. Na policiji je bilo prijavljenih 1515 tujecev, od teh 1191 Jugoslovancev. Od inozemcev je bilo 235 Nemcev, 27 Čehov, 14 Italijanov, 13 Madžarov in 6 Angležev. Vseh nočnih skupaj je bilo 2610. — Tujecev v Ptuj je bilo v preteklem mesecu aprilu vsega skupaj 262, od teh 241 Jugoslovancev, 11 Nemcev, 3 Čehi, 3 Poljaki, 3 Italijani in 1 Madžar. Nočnih je bilo zaznamovati 531.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 11. maja objavlja: Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o neposrednih davkih — Odločbo o slovenskem nazivu nekaterih učiteljskih zvanj — Popravek razgleda o kategorizaciji dovoznih cest k železniškim postajam iz l. 1933.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

Opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

RADENSKO KOPALIŠČE

po naravni ogljikovi kislini najmočnejše v Jugoslaviji in edino kopališče te vrste v Sloveniji

ZDRAVI Z USPEHOM boleznih srca, ledvic, živcev, jeter, žolča, želodca, notranjih žlez in spolne motnje.

ODPRTO OD 12. MAJA! — Maj, junij 10 dni din 700- do 850- Vse vračunano (pension, zdravnik, kopeli, kopališke takse)

Moderni komfort, tekoča voda, godba, dancing, kavarna, ton-kino, tenis itd. — Obširne prospekte dobite na zahtevo pri PUTNIKU ali naravnost od uprave kopališča

SLATINA RADENCI

Direktni vagon iz Ljubljane, Beograda in Zagreba do samega kopališča